

Jätejengi vauhdissa

Sisällysluettelo

JÄTEJENGI	3
OHJEET JÄTEJENGIN KÄYTTÖÖN	4
JÄTEJENGI RUNO	6
JÄTEJENGIN HAHMOT	7
Nelli Nojatuoli.....	8
Paavo Paperi.....	9
Matti Maitotölkki.....	10
Pertti Peltipurkki.	11
Hilkka Hillopurkki.....	12
Kepa Ketsuppi.....	13
Liisa Limsapullo	14
Pipsa Biojäte	15
Ronja Rantapallo.....	16
Eemeli Energiansäästölamppu	17
Kaisa Kännykkä	18
Jaakko Jäteöljy.....	19
LAJITTELUSETIN KUVAKORTTIEN MALLIROSKAT	20

JÄTEJENGI

Mukavaa, että olette päättäneet tutustua tarinaan jätejengiläisistä! Jätejengiläisten kanssa pääsette opettelemaan tärkeitä kierrätystaitoja ja tutustumaan eri jätteisiin. Jätejengin avulla voitte myös pohtia, mistä materiaaleista erilaiset arjessa käyttämämme tuotteet on valmistettu, ja mitä niille tapahtuu, kun ne jätteenä päädyttyään lajitellaan ja kierrätetään. Voitte huomata, miten suuri merkitys kotona ja päiväkodissa tai koulussa tehdyllä jätteiden lajitte-
lulla on jätemäärien, materiaalin hyödyntämisen ja luonnonvarojen kulutuksen kannalta.

Tämän materiaalien avulla voi avata lapsille jätehuollon maailmaa esimerkiksi osana päivän opetusta tai ympäristöpäivän ohjelmaa. Jätejengiläisistä kertovaa tarinaa voi käyttää monen eri ikäryhmän kanssa aina päiväkodista alakoululaisiin. Olemme kirjanneet ohjeeseen ehdo-
tuksia jätejengin mahdollisesta käytöstä, mutta voitte aivan hyvin soveltaa ja käyttää materi-
aalia teille sopivalla tavalla – vain mielikuvitus on rajana!

Jätejengi vauhdissa materiaali sisältää:

- Ohjeet jätejengin käyttöön
- Jätejengi-runon
- Jätejengiläisten esittelysivut
- Lajittelusetin kuvakorttien malli-roskat -listauksen
- Lajittelusetin, eli tulostettavat kuvat malli-roskista
- 11 tulostettavaa lajittelualustaa
- Tulostettava kuva Jätejengistä ja kuvat jokaisesta Jätejengi hahmosta
- Jätejengirastit (päiväkotitaso, helppo taso 1.–3. luokille ja vaativa taso 4.–6. luokille)

Jätejengituokion päätteeksi voitte tutustua lisää lajitteluohjeisiin verkkosivuiltamme www.jatekukko.fi/lajittelu.

Myös lajitteluun ja jätteiden käsittelyyn liittyviä videoita löydätte Jäteukon YouTube kana-
valta <https://www.youtube.com/channel/UCahYlvOd85eWmFIXENV3aAQ/videos>.

Lähde Jätejengi vauhdissa -materiaalille saatu Lounais-Suomen Jätehuollosta. Jätejengi-ympä-
ristökasvatuspaketin alkuperäiset tekijät ovat Paula Väisänen, Anna Kangas ja Jenni
Koivisto, Green Innovation, 2002. Materiaali on päivitetty 09/2020.

Mukavia hetkiä Jätejengin seurassa ja vauhdikkaita kierrätyshetkiä toivottelee Jäteukko.

facebook.com/jatekukko

instagram.com/jatekukko

OHJEET JÄTEJENGIN KÄYTTÖÖN

1. Jätejengin hahmoihin tutustuminen

- a. Voitte tutustua Jätejengin hahmoihin ja niiden edustamiin jätelajeihin ohjaajan opastuksella. Ohjaaja kertoo oppilaille jokaisesta hahmosta ja tämän edustamasta jätelajista Jätejengin esittelysivujen avulla. Esittelyssä voi käyttää kuvia Jätejengiläisistä joko heijastamalla hahmon kuvan taululle tai tulostamalla kuvat esittelyä varten.
- b. Oppilaat voivat itse tutustua Jätejengin hahmoihin ja niiden edustamiin jätelajeihin esittelysivujen avulla. Oppilaat voivat esimerkiksi pareittain tutustua yhteen hahmoon ja esitellä sitten kyseisen hahmon ja jätelajin muille oppilaille. Esittelyssä voi käyttää kuvia Jätejengiläisistä joko heijastamalla hahmon kuvan taululle tai tulostamalla kuvat esittelyä varten.

2. Lajittelualustat

Kun hahmoihin ja eri jätelajeihin on tutustuttu, voitte jatkaa käymällä läpi lajittelualustat, jotka edustavat jätteiden lajitteluastioita ja kierrätysvaihtoehtoja. Alustat on hyvä tulostaa ja sijoittaa yhdelle isolle pöydälle, kuitenkin siten, että ne ovat helposti katsottavissa ja ovat lähekkäin toisiaan.

Jätejengiläiset ja heidän lajittelualustansa:

- Nelli Nojatuoli – Uudelleenkäyttö / Kirpputori
- Paavo Paperi – Paperi
- Matti Maitotölkki – Kartonkipakkaukset
- Hilka Hillopurkki – Lasipakkaukset
- Pertti Peltipurkki – Metalli
- Kepa Ketsuppi – Muovipakkaukset
- Liisa Limsapullo – Pantillisen pullon voi palauttaa kauppojen pullonpalautusautomaatteihin, pantittoman muovipullon voi lajitella muovipakkausten keräysastiaan.
- Pipsa Biojäte – Biojäte
- Ronja Rantapallo – Sekajäte
- Eemeli Energiansäästölamppu – Sähkölaitteet
- Kaisa Kännykkä – Sähkölaitteet
- Jaakko Jäteöljy – Vaarallinen jäte

3. Lajittelusetti

Kun lajittelualustat ja jätelajit Jätejengin hahmojen tarinoiden avulla ovat tuttuja, voitte ottaa käyttöön lajittelusetin. Lajittelusetin avulla voi harjoitella lajittelua malliroska kuvakorteilla, jotka liitteinä tulostamista varten. Ne ovat helpompia ja kestävämpiä käsitellä, jos ne laminoi. Oppilaat voivat yksin tai pareittain ottaa yhden kortin kerrallaan ja viedä sen oikealle lajittelualustalle. Vaihtoehtoisesti ohjaaja voi ojentaa lajiteltavan kortin lapselle. Kun kortti on laitettu lajittelualustalle, voi ohjaaja kertoa, tuliko se lajiteltua oikeaan paikkaan, vai olisiko sille mahdollisesti löytynyt toinen paikka. Jos kortille on vaikeaa löytää oikeaa lajittelualustaa, voi Jätejengiläisiä kertovaa tarinaa käyttää apuna myös johdatteluun oikean lajittelualustan löytämisessä.

Kannattaa huomata, että kaikki korteissa olevat tavarat eivät välttämättä ole jätettä, vaan osa on täysin käyttökelpoisia ja ne kannattaakin laittaa ennemmin uudelleenkäyttöön esimerkiksi kierrätyskeskukseen tai kirpputorille. Lajittelua jatketaan, kunnes kaikki korteissa tavarat ovat löytäneet tiensä lajittelualustoille.

Muutamia tavaroita voivat sopia useampaan paikkaan:

- Kirja: uudelleenkäyttöön (esim. kirpputorille), koska on vielä luettava, mutta myös paperinkeräykseen ilman kovia kansia tai kovine kansineen sekajätteeseen, jos on käyttökelpoinen.
- Juomalasi: uudelleenkäyttöön, koska on vielä ehjä, mutta rikkiäisenä se kuuluu lajitella sekajätteeseen. Juomalasi, ja muut astialasit eivät sovellu lasipakkausten keräykseen, koska ne ovat ominaisuuksiltaan erilaista kuin pakkauslasi (astialasilla on muun muassa korkeampi sulamislämpötila kuin pakkauslasilla, joten siitä jää sulatettaessa klimppejä ja klönttejä pakkauslasimassaan, jos sitä on lasipakkauskeräykseen laitettu).
- Rannekello: jos rannekello on ehjä tai korjattavissa, voi sen lajitella uudelleenkäyttöön, vaikka kirpputorille. Käyttökelpoton rannekello lajitellaan sähkölaitteisiin.

Loppukeskustelu:

Kun lajittelu on suoritettu ja kortit ovat oikeilla alustoilla, voidaan vielä keskustella lajittelusta ja kierrättämisestä. Voitte miettiä, mitä kullekin roskalle tapahtuu lajittelun jälkeen – mitä kierrätysraaka-aineesta voidaan valmistaa. Jokaisen Jätejengi-hahmon esittelysivulla on ”Mitä meistä tehdään?” -osio, jossa kerrotaan lyhyesti, mitä jätteille tapahtuu kierrätyksen myötä.

Osallistujilta voi kysyä, kuinka monen kodissa lajitellaan ja onko se helppoa vai vaikeaa. On myös hyvä miettiä, miksi lajittelu ja kierrätys on tärkeää. Miksi emme vain heitä kaikkia jätteitä samaan astiaan?

4. Jätejengirastit

Jätejengirasteista on erillinen ohje. Jätejengirasteihin kuuluu ohje, rastilaput, vastauslomake ja Jätejengirastien oikeat vastaukset. Jätejengirasteja on olemassa kolme eri vaikeustasoa eri ikäryhmille: päiväkotit, 1–3-luokat ja 4–6-luokat.

JÄTEJENGI RUNO

Pian alkaa kova svengi,
paikalle on saapunut Jätejengi.
Huolta meistä muistathan pitää,
äläkä jätemäärää turhaan lisää.
Kaksitoista meitä jengissä on
eikä kukaan meistä oo tarpeeton.
Hilkasta uusia lasipurkkeja saa, Pip-
sasta multaa pihamaa.
Jaakkoa tarvii teollisuus,
Nelliä odottaa omistaja uus.
Liisa voidaan uudelleen täyttää, Paavo
tuoreimmat uutiset näyttää.
Matti muuntuu talouspaperirullaksi,
Pertti uudeksi haarukaksi.
Ronjaa uudelleen käyttää jos vois,
pienempi jätekuormakin ois.
Kepan kun huuhtaiset nopeasti,
soveltuu hän muovipakkauskeräykseen upeasti!
Rikki ovat menneet Eemeli ja Kaisa, sähkölaiteke-
räyksessä heistä on hyöty valtaisa.
Tässä siis Jätejengi tää,
joka sua näin viihdyttää.

JÄTEJENGIN HAHMOT

Uudelleenkäyttö / Kirpputori:

Nelli Nojatuoli

Paperi:

Paavo Paperi

Kartonkipakkaukset:

Matti Maitotölkki

Lasipakkaukset:

Hilkka Hillopurkki

Metalli:

Pertti Peltipurkki

Muovipakkaukset:

Kepa Ketsuppi

Palautuspullo:

Liisa Limsapullo

Biojäte:

Pipsa Biojäte

Sekajäte:

Ronja Rantapallo

Sähkölaitteet:

Eemeli Energiansäästölamppu

Kaisa Kännykkä

Vaarallinen jäte:

Jaakko Jäteöljy

Uudelleenkäyttö / Kirpputori

Nelli Nojatuoli

Synnyin eräällä pienellä puusepän verstaalla 70 vuotta sitten. Sain puisen rungon, paksut toppaukset ja kauniin päällysteen. Puiset osani ovat peräisin suomalaisesta koivumetsästä, josta siemenistä aikuisiksi puiksi varttuneet puut kaadettiin ja kuljetettiin tehtaalle. Rannalla kasvaneet meriheinät kerättiin ja kuivattiin, jotta minuun saataisiin kaivattua pehmeyttä. Jouseni ovat peräisin malmilouhokselta, jossa kalliosta louhittiin rautamalmeja. Louhokselta malmit kuljetettiin rikastettaviksi eli kiviaineksesta otettiin erilleen haluttu metalliaines. Metallista tehtiin puolestaan kestäviä jousia, jotka kuljetettiin kaukaa meren takaa tuolitehtaalle. Kaukaa on tullut myös puuvillasta valmistettu kankaani.

Olin syntyessäni kaupungin tyylikkään tuoli, laadukas ja kestävä. Hyvän elämäni varrella minut on kunnostettu useita kertoja ja lahjoitettu aina minua tarvitsevalle. Nyt odotan kierrätyskeskuksessa innokkaasti uuden omistajan löytymistä. Toivon, että joku minua tarvitseva löytää minut pian ja saan uuden, hyvän kodin.

Olen hyvin onnekas, koska minua ei ole viety tarpeettomana lajitteluasemalle. Sääli, etteivät kaikki meikäläiset ole näin onnekkaita. Liian moni käyttökelpoinen tavara päättyy jätteeksi lajitteluasemalle. Muistathan siis, että kaikkea ei tarvitse ostaa uutena, sillä jopa minunlaisesta vanhasta, hieman kuluneesta nojatuoli -rouvasta saa pienellä kunnostuksella miltei uudenveroisen!

Kierrätystavaroita ovat

- käyttökelpoiset tavarat, huonekalut, vaatteet ym.

Vie ehjät, puhtaat ja käyttökelpoiset huonekalut ja tavarat kirpputorille tai kierrätyskeskukseen. Lajitteluasemalle tuodut huonekalut ja tavarat käsitellään jätteenä ja ohjataan mahdollisuuksien mukaan materiaalina kierrätettäväksi tai energiahyötykäyttöön.

Mitä meistä tehdään?

Parhaassa tapauksessa kierrätystavara löytää uuden omistajan ja se ei päädy jätteeksi.

Paperi

Paavo Paperi

Olen kotoisin suomalaisesta metsästä. Aluksi olin pienen pieni puunsiemen. Muutamassa kymmenessä vuodessa vartuin suureksi ja komeaksi männyksi. Metsästä matkani jatkui metsäkoneen kaataessa minut ja ystäväni paperitehtaalle vietäväksi. Paperitehtaalla sain monien vaiheiden kautta nykyisen muotoni. Tehtaalta minut vietiin painoon, jossa sain sivuilleni mustetta. Sen jälkeen päädyin lehdenjakajan laukussa aamuhämärissä erään perheen postilaatikkoon.

Nyt minut on luettu läpi ja odotan kohtaloani lehtipinossa. Toivon pääseväni paperinkeräysastiaan, joka jo innokkaana odottaa minua. Valitettavasti kaikki paperit eivät päädy näihin keräysastioihin. Se on sääli, sillä meidät voidaan käyttää uudelleen monen monta kertaa.

Paperinkeräysastiasta meidät viedään lähimmälle kierrätyslaitokselle, jossa tarkastetaan, että joukossa on vain meikäläisiä. Tämän jälkeen meidät lähetetään jatkokesittelyyn. Suurimmasta osasta meistä tehdään uutta sanomalehti- ja pehmopaperia. Osa meistä päättyy myös eriste villan raaka-aineeksi.

Paperia kannattaa kierrättää, koska se vähentää puuhakkuiden tarvetta. Kierrättämällä sata kiloa paperia säästät yhden ison ja yhden pienen puun!

Paperia ovat

- sanoma- ja aikakauslehdet
- mainokset, esitteet ja tuoteluettelot
- kirjekuoret
- valkoiset kopiopaperit ja tulosteet
- valkoiset piirustus- ja lehtiöpaperit
- pehmeäkantiset kirjat (irrota muovilla päällystetyt kannet > sekajätteeseen)
- kovakantiset kirjat, joista poistettu kovat kannet > sekajätteeseen)

Irrota kierrekantisten vihkojen metalliosat > metalliin. Niittejä ja paperiliittimiä ei tarvitse poistaa.

Mitä meistä tehdään?

Kerätystä paperista valmistetaan muun muassa sanomalehti- ja pehmopaperia.

Kartonkipakkaus Matti Maitotölkki

Olen kasvanut pienestä siemenestä taimeksi ja lopulta suureksi puuksi. Minut kaadettiin metsästä yhtä aikaa monien saman ikäisten ystävieni kanssa. Kuljin yhtä matkaa Paavo Paperin kanssa aina paperitehtaalte asti. Tässä kohtaa tiemme erosivat. Minusta tehtiin vahvaa, muovilla pinnoitettua kartonkia. Paavosta taas tehtiin sanomalehtipaperia. Seuraavaksi sain kylkiini tekstit ja kuvat sekä purkin muodon. Tämän jälkeen muutin meijeriin, jossa minut täytettiin litralla lehmänmaitoa. Sieltä jatkoin matkaani kauppaan ja edelleen ruokapöytään.

En minäkään mikään kertakäyttötavara ole! Kunhan vain viet minut huuhdeltuna, kuivattuna ja litisteltynä kartonkipakkausastiaan, saan uuden tärkeän tehtävän. Meistä kartongeista voidaan tehdä esimerkiksi iloisesti pyöriviä pahvirullia, joita kutsutaan hylsyiksi. Näitä hylsyjä on esimerkiksi talouspaperirullan sisällä.

Sanotaan, että nelihenkinen perhe kuluttaa kartonkia jopa 80 kiloa vuodessa! Kierrättämällä kartonkia vähennetään kartonginvalmistusta varten kaadettavien puiden määrää. Metsät ovat monien kasvi- ja eläinlajin elinympäristöjä, joten kierrättäminen on myös luonnonsuojelullinen teko.

Kartonkipakkauksia ovat

- maito-, piimä- ja mehutölkit
- kartonkiset elintarvikepakkaukset
- muro-, keksi- ja makeispaketit
- paperipussit, kuten sokeri-, jauho- ja leipä- pussit sekä paperikassit
- pizzalaatikot ja munakennot
- sipsituubit
- WC- ja talouspaperirullien hylsy
- kopiopaperin käärepaperit
- pahvilaatikot ja aaltopahvi

Huuhtelee ja valuta kuivaksi. Revi, litistä ja pakkaa sisäkkäin.

Mitä meistä tehdään?

Kierrätetystä kartongista valmistetaan muun muassa hylsykartonkia (talous- ja vessapaperirullia).

Metalli

Pertti Peltipurkki

Sain alkuni avolouhoksessa, suuren vuoren juurella. Louhoksen kalliosta louhittiin rautamalmeja, eli kiveä, jossa on paljon metallia. Rautamalmi kuljetettiin monen mutkan kautta terästehtaalte. Siellä rauta erotettiin malmista ja valettiin teräspalkeiksi. Nämä palkit kuljetettiin tölkkitehtaalte raaka-aineeksi. Pian me hienot metallitölkit olimme valmiita täytettäväiksi.

Seuraavaksi minut täytettiin ihanalla, täyteläisellä hernekeitolla. Keiton kadottua nälkäisiin suihin, odotan nyt kohtaloani tyhjänä ja huuhdeltuna. Toivon pääseväni muiden metallijätteidien joukkoon, jotta saisin uuden elämän ja jonkin tärkeän tehtävän. Mahdanko minä muuntua seuraavaksi auton varaosaksi, vai tehdäänkö minusta kiiltävä lusikka?

Metallien louhiminen tuhoaa kaivoksen ympäristöä ja jättää sinne suuria kasoja ylimääräistä kiveä. Metallia on kallioissa vain rajallinen määrä, joten se loppuu, kun kaikki on käytetty. Siksi onkin tärkeää laittaa metallit aina metallinkeräysastiaan, jotta ne voidaan sulattaa ja käyttää uudelleen.

Metallia ovat

- säilyketölkit ja metallipurkit
- pantittomat juomatölkit
- alumiinivuoat, -foliot ja -kannet
- metallikannet ja -korkit
- vanhat kattilat ja paistinpannut
- aterimet, sakset ja käsityökalut
- naulat, ruuvit, ym. pienet metalliesineet
- tyhjät, paineettomat aerosolipullot (esimerkiksi hiuslakkapullo)

Huuhtelee likaiset elintarvikepakkaukset.

Mitä meistä tehdään?

Kierrätetystä metallista valmistetaan uusia metallipakkauksia ja -tuotteita, kuten polkupyörän runkoja ja lapiota.

Lasipakkaus Hilkka Hillopurkki

Minut on valmistettu hiekasta kovassa kuumuudessa. Lisäksi tarvittiin kalkkia ja ulkomailta tuotua kallista soodaa sekä aikaisempien lasipakkausten lasimurskaa. Kun olin sulaa massaa, minut oli helppo muotoilla nykyisen näköiseksi. Valmiina purkkina matkasin einestehtaalle. Siellä sain hilloa sisuksiini ja matkani jatkui kaupan kautta lasten lettukestipöytään, jossa pienet lapset tekivät sisällöstäni hetkessä selvää jälkeä.

Nyt odotan tiskipöydän reunalla uutta tehtävääni. Minut voisi täyttää uudelleen kotitekoisella hillolla tai kurkuilla. Ehkäpä tapaamme seuraavilla lettukesteillä?

Sekajätteeseen en ainakaan halua! Kunpa kaikki ymmärtäisivät, että jos minulle ei löydy uutta käyttöä, pitää minut laittaa lasipakkausten keräysastiaan! Metallista valmistettu hattuni taas kuuluu metallinkeräykseen, Pertin kaveriksi.

Lasipakkausten keräysastiasta minut ja ystäväni kuljetetaan puhdistukseen ja murskaukseen. Lasimurske toimitetaan lasiteollisuudelle, joka tekee meistä uusia lasipurkkeja ja -pulloja.

Lasipakkauksia ovat

- lasipurkit ja -pullot, joiden sisässä on ollut jotain syötävää tai juotavaa

Ainoastaan pakkauslasia – lajittele kaikki muut lasit, kuten rikkinaiset astiat sekajätteeseen. Astia- ja ikkunalasi ovat ominaisuuksiltaan huomattavasti erilaisia kuin pakkauslasi. Pakkauslasi muun muassa sulaa paljon matalammassa lämpötilassa kuin astialasi.

Poista korkit ja kannet, koska ne ovat usein metallia tai muovia. Etikettejä ja kaulusrenkaita ei tarvitse poistaa. Huuhtele likaiset pakkaukset.

Mitä meistä tehdään?

Kierrätetyistä lasipakkauksista valmistetaan uusia lasipakkauksia.

Muovipakkaus Kepa Ketsuppi

Minut on valmistettu muovista ja olen työskennellyt ketsuppipullona. Matkani ketsuppipulloksi alkoi syvältä maan uumenista, Siperian suurilta öljynporauskentiltä. Sieltä minut pumpattiin ylös ja kuljetettiin raakaöljynä jalostamolle. Jalostamolla minut muokattiin muoviksi ja lähetettiin pullotehtaalle, missä sain kauniin, punaisen värini. Pullona matkasin ketsuppitehtaalle täytettäväksi ja sieltä kaupan kautta erään perheen jääkaappiin asumaan.

Kun tulin tyhjäksi, huuhdeltiin minut viileällä vedellä ja laitettiin muovipakkausten keräysastiaan. Täällä olikin jo monta ystävää odottamassa: on hedelmärasioita, karkkipusseja, jogurttipurkkeja ja leipäpusseja.

Keräysastiasta meidät viedään muovinjalostuslaitokseen, jossa meidät hienonnetaan, pestään ja muovataan lopuksi pienen pieniksi muovirakeiksi. Näistä muovirakeista voidaan valmistaa erilaisia muovituotteita, kuten muovikasseja, kastelukanuja tai ämpäreitä. Kun viet minut muovipakkausten keräykseen, saatamme nähdä seuraavaksi lähikaupassasi, jossa odotan sinua uudessa tehtävässäni – nimittäin kierrätysmuovikassina!

Muovipakkauksia ovat

Puhtaat ja kuivat muovipakkaukset, kuten
 -elintarvikkeiden muoviset pakkaukset, esim.
 jogurttipurkit, leviterasiat sekä leikkele-, juusto- ja
 valmisruokapakkaukset
 -pesuaine-, shampoo- ja saippuapakkaukset
 -muovipullot, -kanisterit ja -purkit
 -muovikassit, -pussit ja -kääreet
 -styroksipakkaukset

Ei PVC-muovia. Tunnistat PVC-muovin 03- tai 3-merkinnästä.

Lajittele rikkinäiset muoviesineet, kuten ämpärit, lelut ja astiat sekä likaiset muovipakkaukset sekajätteeseen.

Mitä meistä tehdään?

Muovijätteet käsitellään muovinkierrätyslaitoksessa ja niistä valmistetaan uusiomuovituotteita ja energiaa.

Palautuspullo Liisa Limsapullo

Minä synnyin Kepa Ketsupin kanssa samassa paikassa, Siperian öljykentillä. Kuljimme yhdessä raakaöljynä pitkän matkan aina jalostamolle asti. Sieltä matkamme jatkui pullotehtaalle, josta minä jatkoin juomatehtaalle täytettäväksi. Täytenä limsapullona minut kuljetettiin kaupan kautta erään perheen kotiin juotavaksi.

Me palautuspullot olemme suomalaisille erityisen rakkaita. Niin, sinäkin olet varmasti törmännyt minuun viedessäsi pulloja takaisin kauppaan. Tiesitkö että juomapakkausten palautusmäärät ovat Suomessa maailman huippuluokkaa! Päädymme uudelleenkäytettäväksi melkein aina, koska olemme pantillisia. Saat siis rahaa, kun palautat meidät palautusautomaattiin.

Palautusautomaatista matkustan käsittelylaitokselle, jossa minut ja kaverini puristetaan suuriksi paaleiksi ja lähetetään edelleen jatkokäsittelijälle. Siellä meidät rouhitetaan, pestään ja lajitellaan eri väreihin, ennen kuin meistä muotoillaan upeita, kurvikkaita limsapulloja tai vaikka sählypulloja.

Serkkujamme ovat pantilliset alumiinitölkit ja lasipullot. Muistathan tuoda myös heidät palautusautomaattiin! Tölkkien matka palautusautomaatilta on hyvin samanlainen kuin minun, paitsi että niistä ei tehdä pulloja vaan uusia tölkkejä. Lasipulloja taas voidaan joko täyttää uudestaan pesun jälkeen tai hyödyntää raaka-aineena kierätyslasin valmistuksessa. Kierrätyslasista valmistetaan uusia lasipulloja ja -purkkeja.

Palautuspulloja ovat

-pantilliset muovi- ja lasipullot
alumiinitölkit

Juomapakkaukset on palautettava tyhjinä ja ehjinä. Etiketissä olevan viivakoodin tulee olla ehjä, jotta pullosta voi saada pantin.

Mitä meistä tehdään?

Suurin osa kierrätetyistä pantillisista juomapakkauksista päättyy uudelleen juomapakkauksiksi.

Värittömistä pulloista tehdään uusien pullojen lisäksi muun muassa sadetakkeja. Värilliset taas päätyvät esimerkiksi fleece-puseroiksi, kravateiksi, repuiksi ja laukuiksi.

Biojäte

Pipsa Biojäte

Minä kypsyin eräänä kauniina kesänä korkealla omenapuussa oksaan kiinnittyneenä. Syksyllä minut poimittiin suureen koriin muiden omenoiden kanssa. Osasta ystävästäni tehtiin hilloa, mutta osa, kuten minut, syötiin tuoreena ja jäljelle jäi vain omenankara.

Minunlaiseni omenankarat ja muut biojätteet, kuten ruuantähteet ja kuihtuneet kukat, olemme eloperäistä jätettä eli kompostoinnin myötä muutamme mullaksi. Lajittelethan meidät biojäteastiaan tai kompostoriin, sillä viihdymme siellä paremmin kuin sekajäteastiassa. Jos me biojätteet joudumme sekajätteenä palamaan, häviävät hienot ravinteemme ekovoimalaitoksen uunissa. Kompostorissa tai biojäteastiassa meillä on hyvä olla, sillä tiedämme ravinteidemme palautuvan luontoon turvallisesti.

Kun laitat meidät kompostoriin, hajottavat kompostorin bakteerit ja sienet meidät meheväksi mullaksi, jota voi käyttää kasvimaalla. Kun taas laitat meidät biojäteastiaan, muunnumme mädättämössä biokaasuksi, josta saadaan sähköä ja lämpöä. Siellä meistä tulee myös kasvuravinnetta, eli ravintoa peltojen kasveille.

Biojätettä ovat

- ruuantähteet ja pilaantuneet elintarvikkeet
- hedelmien ja vihannesten kuoret
- kahvin- ja teenporot suodatinpapereineen
- talouspaperit ja lautasliinat
- lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet
- kalanruodot ja pienet luut
- kasvinosat, kuihtuneet kukat ja kukkamulta

Pakkaa biojäte maatuvaan kääreeseen, kuten sanomalehteen tai biohajoavaan pussiin ennen biojäteastiaan laittoa. Kotikompostoriin laitettavaa biojätettä ei tarvitse pakata.

Mitä meistä tehdään?

Biojäte käytetään biokaasun ja lannoitteiden valmistukseen. Kotikompostorista biojätteestä saa hyödyllistä multaa, vaikka kukkapenkkiin.

Sekajäte

Ronja Rantapallo

Taitoin matkani alkutaipaleen yhdessä Kepa Ketsupin ja Liisa Limsapullon kanssa. Myös minut on valmistettu Siperian öljynporauskenttien uumenista pumpatusta öljystä – kuten varmaan jo arvasitkin. Öljynjalostamolta minun tieni vei pallotehtaalle ja sieltä edelleen lelukauppaan. Palloilin aikani lasten rantapallona, kunnes repesin pahoin eikä minua voitu enää korjata. Nyt minun onkin aika jatkaa matkaani kohti uutta määränpäättä!

Vaikka minut on valmistettu muovista, ei paikkani ole muovipakkauskeräyksessä. Enhän minä ole mikään pakkaus, vaan tavara! Minä ja kaikki muoviset lelu -ystäväni kuulumme siihen sekalaiseen joukkoon, joka laitetaan sekajätteeseen. Minun kansani sekajäteastiaan kuuluvat myös ne roskat, joita ei voida hyödyntää muuten, kuten esimerkiksi pölynimurin pussi. Sekajäteastiaan ei tulisi laittaa mitään kierrätyskelpoista jätettä.

Sekajätettä ei pystytä kierrättämään materiaalina samalla tavoin, kuten esimerkiksi paperia, kartonki- ja lasipakkauksia ja metallia. Meidät voi silti hyödyntää, sillä eko-voimalaitoksella meistä vapautuu energiaa, jota voidaan käyttää hyödyksi sähköinä ja lämpönä. Näin voidaan esimerkiksi valaista ja lämmittää koteja sekä ladata kännyköitä.

Sekajätettä ovat

- likaiset muovi- ja kartonkipakkaukset
- likaiset paperit
- hygieniatuotteet, kuten vaipat
- hiekkaa ja savea sisältävät lemmikkieläinten kuivikkeet
- siivousjätteet, kuten pölynimurin pussit
- muoviesineet, kuten ämpärit ja lelut
- rikkiinäiset astiat, pehmolelut ym. tavarat

Lajittele erikseen hyötyjätteet sekä vaaralliset jätteet.

Mitä meistä tehdään?

Sekajätettä hyödynnetään energiana eko-voimalaitoksessa, jossa siitä saadaan sähköä ja lämpöä.

Sähkölaite

Eemeli Energiansäästölamppu

Minun valmistuksessani on käytetty monia materiaaleja, joita on hankittu eri puolilta maapalloa. Sisälläni on erilaisia metalleja, jotka on aikoinaan louhittu maan sisuksista. Muoviosani on tehty öljystä, joka sekin on peräisin maan uumenista.

Minä ja loistavat kaverini LED-lamput ja loisteputket sisällämme paljon arvokkaita, kierrätyskelpoisia materiaaleja ja hienoa elektroniikkaa. Viemällä meidät sähkölaitteiden keräykseen, saadaan nuo arvokkaat materiaalit talteen ja uudelleen käyttöön. Sähkölaitteiden keräyksestä käytetään myös nimeä SER-keräys. Kierrätyksemme on todella tehokasta, sillä yli 85 % lamppuihin käytetyistä materiaaleista pystytään hyödyntämään uudelleen!

Energiansäästölamput ja loisteputket sisältävät pieniä määriä myrkyllistä ainetta nimeltä elohopea. Käsittelethän meitä siis hyvin varoen! Jos lamppu vahingossa rikkoutuu, muista pestä kädet huolella. Rikkoutunut energiansäästölamppu pitää pakata kannelliseen purkkiin ja viedä vaarallisten jätteiden keräykseen.

Sähkölaitteita ovat

- kylmälaitteet, hellat, pesukoneet
- televisioid, stereot, Atk-laitteet
- pienielektroniikka, kuten puhelimet
- valaisimet, loisteputket ja energiansäästö- lamput

Halogeeni ja hehkulamput lajitellaan sekajätteeseen.

Mitä meistä tehdään?

Kierrätyksessä vanhoista laitteista saadaan raaka-aineita ja materiaalia teollisuuden käyttöön. Näitä materiaaleja käytetään uusien tuotteiden valmistuksessa. Kierrätyksessä sähkölaitteista saadaan myös vaaralliset ja haitalliset aineet talteen ja erilliseen käsittelyyn

Sähkölaite

Kaisa Kännykkä

Minä olen aika monimutkainen kaveri. Sisälläni on yli 30 erilaista metallia, jotka on aikoinaan louhittu maan sisuksista. Muoviosani on tehty öljystä, joka sekin on maan uumenista. Nämä eri osaset ovat matkanneet ympäri maapalloa tehtaalte, jotta minut on saatu kasattua. Olen siis oikea kosmopoliitti, täynnä arvokkaita ainesosia. Muistathan käsitellä minua sen mukaisesti!

Kun olen toiminut kännykkänä työurani loppuun, eikä minua enää pysty korjaamaan, odottaa minua sähkölaitteiden keräys. Sähkölaitteita ovat kaikki sellaiset tavarat ja laitteet, jotka tarvitsevat toimiakseen pariston, akun tai virtajohdon. Näin ollen kaveritani ovat muun muassa jääkaapit, hellat, porakoneet ja kaukosäätimet. Sähkölaitteiden keräyksestä matkamme jatkuu kierrätykseen, jossa meissä olevat metallit ja muut arvokkaat materiaalit otetaan talteen.

Tiesitkö muuten, että sekä metallit että muovit ovat uusiutumattomia luonnonvaroja, joita ei tule planeetallemme lisää? Siksi on todella tärkeää, että minussa olleet metallit ja muut materiaalit saadaan kierrättämällä uudelleen käyttöön, teollisuuden raaka-aineiksi. Kun me sähkölaitteet päädyimme omaan keräykseen, säästetään siis huimasti luonnonvaroja ja ympäristöämme!

Sähkölaitteita ovat

- kylmälaitteet, hellat, pesukoneet
- televisiot, stereot, Atk-laitteet
- pienielektroniikka, kuten puhelimet
- valaisimet, loisteputket ja energiansäästö- lamput

Sähkölaitteita vastaanotetaan lajittelu- asemilla ja niitä voi palauttaa myös sähkölaitteita myyviin liikkeisiin.

Mitä meistä tehdään?

Kierrätyksessä vanhoista laitteista saadaan raaka-aineita ja materiaalia teollisuuden käyttöön. Näitä materiaaleja käytetään uusien tuotteiden valmistuksessa. Kierrätyksessä vanhoista laitteista saadaan myös vaaralliset ja haitalliset aineet talteen ja erilliseen käsittelyyn.

Vaarallinen jäte

Jaakko Jäteöljy

Olen kotoisin Siperiasta, missä minut pumpattiin maaperästä raakaöljynä samaan aikaan Kepa Ketsupin, Liisa Limsapullon sekä Ronja Rantapallon kanssa. Sieltä meidät kuljetettiin suurella laivalla eli tankkerilla jalostamolle. Jalostamolla monet ystäväni lähtivät eri teille: Ronja suuntasi pallotehtaalle ja Liisa matkasi Kepan kanssa pullotehtaalle. Minusta puolestaan tehtiin jalostamolla ensiluokkaista voiteluöljyä.

Jalostamolta matkani jatkui huoltoaseman hyllylle, josta minut nappasi mukaansa innokas autoilija. Työikäni vietin auton moottorissa voitelutehtävissä, kunnes lopulta mustana ja puuroutuneena pääsin pois moottorista.

Viisas huoltamon mekaanikko ei onneksi kaatanut minua maahan, jossa olisin maaperän lisäksi voinut saastuttaa myös pohjavesiä ja eliöitä. Olen ihan kiltti, kunhan minut viedään vaarallisille jätteille varattuun pisteeseen. Sieltä saan jatkaa matkaani muiden jätteöljyjen kanssa vaarallisen jätteen käsittelylaitokselle. Siellä meistä tehdään puhdistuksen jälkeen polttoainetta teollisuudelle. Väärässä paikassa sen sijaan saan paljon vahinkoa aikaiseksi, joten olethan tarkka siitä, että minut viedään vaarallisten jätteiden keräykseen!

Öljyjen säästeliäs käyttö ja talteenotto on tärkeää paitsi ympäristön myös ihmisen kannalta. Öljyvarat ovat nimittäin rajalliset. Öljy on uusiutumaton luonnonvara, eli uutta öljyä ei synny yhtä nopeasti kuin sitä käytetään.

Vaarallista jätettä ovat

- maalit, lakat, liimat, liuottimet, öljyt
- kemikaalit, joissa on varoitusmerkki
- akut ja paristot (voi palauttaa myös niitä myyviin liikkeisiin)
- lääkkeitä ja elohopeakuumemittarit (palautetaan apteekkeihin)

Varastoi alkuperäispakkauksessa tai merkitse pakkauksen sisältö.

Mitä meistä tehdään?

Vaaralliset jätteet käsitellään vaarattomiksi käsittelylaitoksissa. Käsittelyn jälkeen niistä saadaan raaka-aineita, sähköä ja lämpöä.

Jäte kukko

LAJITTELUSETIN KUVAKORTTIEN MALLIROSKAT

Paperi

- 1. sanomalehti 2. kirjekuori
- 3. mainos

Lasipakkaukset

- 7. lasipurkki 8. lasinen mehupullo

Muovipakkaukset

- 13. muovinen leipäpussi
- 14. jogurttipurkki
- 15. shampoopullo

Sekajäte

- 18. rikkinäinen sukka 19. rikkinäinen muki
- 20. rikkinäinen lelu

Vaarallinen jäte

- 23. kynsilakka 24. paristo
- 25. öljypullo

Palautuspullo

- 29. juomatölkki 30. juomapullo

Kartonkipakkaukset

- 4. sipsituubi 5. maitotölkki
- 6. sokeri- tai jauhopussi

Metalli

- 9. säilyketölkki 10. metallikansi
- 11. tyhjä aerosolipullo 12. lusikka

Biojäte

- 16. appelsiinin kuori 17. servetti

Sähkölaitteet

- 21. kännykkä 22. rannekello

Uudelleenkäyttö / Kirpputori

- 26. kirja 27. juomalasi 28. lelu